

OPINIA AKADEMII MŁODYCH UCZONYCH
W sprawie ustawy o zmianie ustawy – Prawo o szkolnictwie
wyższym i nauce, Projekt z dnia 28.01.2020 r.

Akademia Młodych Uczonych wyraża negatywną opinię w sprawie projektu Ustawy o zmianie ustawy – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce z dn. 28.01.2020 roku (DLP.ZLS.0210.4.2020) i uważa, że należy go w całości odrzucić. AMU stoi na stanowisku, że istniejące akty prawne oraz organy państwowe i akademickie w sposób wystarczający gwarantują realizację wolności, o których mowa w art. 54 i art. 73 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej^{1,2}.

Dodanie do katalogu wolności stanowiących podstawę systemu szkolnictwa wyższego i nauki, opisanych w art. 3 ust. 1 ustawy z 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce, wolności wyrażania poglądów jest naszym zdaniem niepotrzebne, bo zapis taki powieliłby zagwarantowane już w Konstytucji prawo do wyrażania poglądów. Wprowadzenie go w Ustawie o szkolnictwie wyższym i nauce (proponowany art. 3 ust. 1a) stworzyłoby jednocześnie wrażenie, że na uczelniach, w tym w ramach zajęć ze studentami, można bez żadnych konsekwencji wyrażać dowolne poglądy. Wskutek tej zmiany uczelnie mogłyby się stać miejscem wyrażania opinii pseudonaukowych lub jawnie sprzecznych ze stanowiskiem nauki, które byłyby sankcjonowane prestiżem jednostki naukowej. Tymczasem na naukowcach ciąży szczególna społeczna i etyczna odpowiedzialność. W nauce nie każde dwie opinie są równie ważne, a prawda naukowa najczęściej nie leży pośrodku. Zgodnie z Kodeksem etyki pracownika naukowego³ naukowiec obowiązują w wypowiedziach publicznych te same standardy uczciwości i precyzji, co przy publikowaniu wyników prac, a autorytet naukowy nie powinien być wykorzystywany w wypowiedziach mieszczących się poza obszarem

¹ Art. 51 ust. 1: Każdemu zapewnia się wolność wyrażania swoich poglądów oraz pozyskiwania i rozpowszechniania informacji.

² Art. 73: Każdemu zapewnia się wolność twórczości artystycznej, badań naukowych oraz ogłaszania ich wyników, wolność nauczania, a także wolność korzystania z dóbr kultury.

³ Par. 3.6; https://instytucja.pan.pl/images/2016/komisja_etyki/Kodeks_etyki_pracownika_naukowego_-_wydanie_II_-_2016_r.pdf

kompetencji. W konsekwencji, przypadki wypowiedzenia przez naukowców poglądów nie znajdujących uzasadnienia w aktualnym stanie wiedzy lub z nim sprzecznych, szczególnie w ramach pełnienia obowiązków akademickich, nie powinny podlegać bezwzględnej ochronie.

Projekt Ustawy z dn. 28.01.2020 r. zakłada powołanie Komisji do spraw wolności w systemie szkolnictwa wyższego i nauki. AMU jest stanowczo przeciwna powołaniu takiej Komisji. Po pierwsze, jej kompetencje powielają zadania, które wypełniają istniejące już organy instytucji naukowych oraz państwowych, takie jak komisje ds. etyki przy uczelniach i instytutach PAN, Rzecznik Praw Obywatelskich oraz sądy. Utworzenie Komisji godziłoby więc w autonomię uczelni i jej organów oraz podważałoby istotę samorządności akademickiej. Po drugie, zaproponowany tryb powoływania członków, a także brak procedur odwoławczych od decyzji Komisji czynią prawdopodobnym, że jej utworzenie przyczyniłoby się do upolitycznienia debaty akademickiej i zaostrzenia sporu pomiędzy jej uczestnikami.

Podsumowując, Akademia Młodych Uczonych nie widzi celowości zmiany istniejącego porządku prawnego i wprowadzania zmian proponowanych w Ustawie o zmianie ustawy – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce i postuluje jej odrzucenie.